

Lesson 7: Exercise Pages 99 - 105

Sanskrit to English A

1. एकदा कश्चिद् सिंहः पर्वतस्य कन्दरे अवसत् ।

Once a lion lived in a cave of a mountain.

2. निशायां एकेन मूषकेन निद्रां गतस्यगम्^{PPP 6/1} तस्य सिंहस्य केसराग्रं छिन्नमृच्छिद्^{PPP 1/1} ।

At night, the tip of the mane of this gone-to-sleep lion was cut by a mouse.

3. सः सिंहः प्रातः बुद्ध्वा केसराग्रं छिन्नं विदित्वा परमं क्रोधं गतः ।

Early in the morning, the lion, having woken, having known the tip of the mane (as) cut, went to great anger.

4. अयं मूषकः क्षुद्रः जन्तुः भवति । ततः तं निहन्तुं न धर्म्यम् । तेन सदृशं एव जन्तुं तं निहन्तुं पुरस्कर्तुं धर्म्यं भवति इति आलोच्य तेन सिंहेन स्वग्रामं गत्वा मार्जारः प्रयत्नात् आनीय कन्दरे धृतः^{PPP 1/1} ।

Having thought, “This mouse is a small creature. Therefore (it is) not righteous to slay it. It is righteous to appoint a creature exactly similar with it to slay it,” having gone to his own village, having brought (it) with effort, a cat was kept in the cave by the lion.

5. अनन्तरं यदा यदा तस्य मूषकस्य शब्दः श्रुतः^{श्रु PPP 1/1} तदा तदा सिंहेन मांसस्य खण्डः मार्जाराय दत्तः^{दा PPP 1/1} ।

Thereupon, whenever the sound of the mouse was heard, then a piece of meat was given to the cat by the lion.

6. ततः कतिपयान् दिवसान् मार्जारात् भयेन मूषकः बहिः⁰ स्वविवरात् न अगच्छत् ।

Thereafter due to fear from the cat, for a few days the mouse did not go out from his hole.

7. एकस्मिन् दिने तु क्षुधया पीडितः^{पीड् PPP 1/1} मूषकः निर्गम्य मार्जारेण दृष्टः^{दृश् PPP 1/1} तत्र एव व्यापादितः^{वि-आ-पद् c-PPP 1/1} भक्षितः^{भक्ष् PPP 1/1} च ।

On one day however, tormented by hunger, the mouse, having come out was seen and right there killed and eaten by the cat.

Sanskrit to English B

1. एकः द्विजः ग्रामे छागं क्रीत्वा स्कन्धे निधाय नगरस्य मार्गे अगच्छत् ।

Having bought a goat in the village, having placed (it) on (his) shoulder, a twice-born was going on the street of the city.

2. सः त्रिभिः^{3/+} धूर्तैः अवलोकितः^{अव-लोक PPP 1/1} ।

He was seen by three rogues.

3. तैः धूर्तैः तस्य छागं चोरयितुं कपटेन निर्णीतम्^{निर्-नी PPP 1/1} ।

By those rogues, (it) was decided to steal his goat by trickery.

4. ततः तेषां कपटस्य अनुसारेण सः द्विजः एकेन धूर्तेन अभिभाषितः^{अभि-भाष् PPP 1/1} भो⁰ ब्राह्मण^{8/1} किमर्थं स्कन्धे श्वानं^{2/1} वहसि इति ।

Thereafter by the following of their trickery, the twice-born was addressed by one rogue, “O Brahman sir, why are you carrying a dog on your shoulder?”

5. तेन द्विजेन प्रत्युक्तं^{प्रति-वच् PPP 1/1} अयं न श्वा^{1/1} अयं छागः यज्ञार्थं छागः इति ।

“This is not a dog; it is a goat; a goat for sacrifice,” was replied by the twice-born.

6. अनन्तरं अन्येन धूर्तेन तं अधिगम्य तद् एव उक्तं^{वच् PPP 1/1} भो ब्राह्मण किमर्थं स्कन्धे श्वानं वहसि इति ।

Thereupon, having approached him, that only was said by another rogue: “O Brahman sir, why are you carrying a dog on your shoulder?”

7. अधुना तस्य द्विजस्य चित्तं व्याकुलं अभवत् ।

Now the twice-born’s mind was confused.

8. तेन कारणेन छागं भूम्यां^{7/1} निधाय तं पुनः पुनः निरीक्ष्य सः द्विजः अयं न श्वा भवति छागः एव इति उक्त्वा पुनः स्कन्धे स्थापयित्वा प्रस्थितः^{प्र-स्था PPP 1/1} ।

Due to that reason, having placed the goat on the ground, having contemplated it again and again, having said, “This is not a dog; it is goat indeed,” having again placed (it) on (his) shoulder, the twice-born set forth.

9. ततः तृतीयेन धूर्तेन आगम्य तद् एव वचनं उक्तम् ।

Thereafter, having come, by the third rogue that saying alone was said.

10. तदनन्तरं सः द्विजः छागं भूम्यां निधाय अयं निश्चितं निस्र-चि PPP 1/1 न छागः अयं श्वा इति उक्त्वा मार्गं तं त्यक्त्वा स्नात्वा अपगतः अप-गम् PPP 1/1 ।

Thereupon, having placed the goat on the ground, having said, “This is surely not a goat; it is a dog,” having abandoned it on the road, having bathed, the twice-born went away.

English to Sanskrit

1. स्वर्गः न दुर्लभः इति चिन्तयित्वा प्रभूतैः फलैः सम्पूर्णस्य वृक्षस्य छायायां कश्चिद् ब्राह्मणः न्यषीदत् ध्यातुं च परमं प्रयत्नं अकरोत् ।

2. ध्यानस्य मध्ये सुप्त्वा स्वप्ने सः महादेवं शिवं अपश्यत्, तस्य मस्तके च एकस्य फलस्य पतनेन प्रबोधितः उच्चैः अवदत् स्वर्गस्य आनन्दं अनुभूय वसुधायां च प्रत्यागम्य अहम् परमं विषादं गतः इति ।
